

Арешт Арсена Мюлена

Дивне плавання! Але ж як приємно воно починалося! Зізнатися, в мене зроду не заповідалося нічого успішнішого. «Прованс» — так називався наш прудкобіжний, наш комфортабельний тихоокеанський лайнер під орудою найлюб'язнішого представника роду людського. Товариство на борту зібралось найдобріше. Пасажири знайомилися, вигадували всілякі розваги. Нас опанувало неабияке відчуття: здавалося, ми були відірвані од світу і ми не на кораблі, а на безлюдному острові, де конче мусиш спертися на когось поруч.

І ми спиралися...

Чи замислювалися ви коли-небудь над тим, яким незвичайним і непередбачуваним може виявитися таке зібрання людей: ще вчора вони одне одного не знали, а тепер мусили прожити кілька днів у вузькому своєму колі, між безмір'ям неба та безкраєм моря, й разом кидати виклик розгніваній океанській стихії, витримувати страшний натиск хвиль і лукаве затишшя млявих вод?

По суті, це і є життя, хіба що немов спресоване на трагічний лад, життя з його бурями та злетами, монотонністю та розмаїттям; і саме тому, напевно, люди, смакуючи гарячкову хапанину, прагнуть насолодитися короткою мандрівкою, надто спокусливою тому, що кінець її видно вже на початку.

Але в останні кілька років діється щось таке, що надає якогось дивного забарвлення емоціям, пережитим під час рейсу. Пливучий острівець досі залежить од того світу, від якого, здавалося, звільнилися пасажири. Зв'язок зберігається, але у чистому океані він мало-помалу слабшає, а тоді, знову ж у чистому океані, потроху міцніє. Бездротовий телеграф, поклик з іншого світу, звідки ми в такий загадковий спосіб отримуємо новини! Уяві вже не до снаги воскресити подумки образ дротів, якими ковзає невидиме послання. І загадка здається геть нерозв'язною, і до

того ж вельми поетичною, тож для пояснення нового дива доводиться вдаватися до порівняння його з крилатим вітром.

Таким чином, у перші години ми відчували, як за нами йде, нас супроводжує, ба — випереджає далекий голос, який час від часу нашптує комусь із нас кілька слів з далекого далеку. Двоє друзів поговорили зі мною. Десять-двадцять інших послали всім, крізь простір між нами, сумні або веселі прощальні звісточки.

Але ось наступного дня, за п'ятсот миль од французьких берегів, грозового пополудня бездротовий телеграф передав таку-от телеграму:

«На борту вашого судна перебуває Арсен Люпен, у першому класі, білявець, на правій руці — рана, подорожує сам, під ім'ям Р...».

І цієї миті сильний удар грому струсонув похмурим небом. Сталось замикання. Кінець депеші до нас не дійшов. Ми відкрили тільки першу літеру імені, під яким ховався Арсен Люпен.

Якби йшлося про будь-яку іншу новину, нітрохи не сумніваюся: телеграфісти, так само, як вахтовий офіцер і капітан корабля, приховали б цю таємницю. Але бувають події, котрих не сховаєш навіть за найсуворішої конспірації. Того ж дня, невідомо яким чином, справа набула розголосу, і всі дізналися, що знаменитий Арсен Люпен пливе на нашому кораблі.

Арсен Люпен серед нас! Невловимий грабіжник, про подвиги якого всі газети кричать уже кілька місяців! Загадкова особистість, противник старого Ганімара, найздібнішого поліціанта, котрий оголосив злочинцеві війну не на життя, а на смерть, війну, події якої розгорталися так яскраво!

Арсен Люпен, винахідливий грабіжник і джентльмен, — він орудував тільки у замках і салонах! — одного разу вночі добувся в особняк барона Шормана, але... пішов звідти порожняком, залишивши, щоправда, візитку, на якій було написано таке: «Арсен Люпен, джентльмен-грабіжник, повернеться, коли меблі поставлять справжні». Арсен Люпен — людина на тисячу облич: то він водій, то тенор, то букмекер, а то... син багатих батьків, юнак, старий, комівояжер з Марселя, лікар-росіянин, іспанський тореадор!

Тільки-но уявіть: Арсен Люпен походжає палубами нашого теплохода, валандається тіснуватими приміщеннями, — та що я говорю! — просто закутком, відведеним пасажирам першого класу, і може будь-якої миті завернути до їдальні, вітальні чи курилні! А що, коли отой пан і є Арсен Люпен... або, наприклад, цей... мій сусід по столику або каюті...

— І це триватиме ще п'ять діб! — вигукнула наступного дня міс Неллі Андердаун. — Просто не до втерпу! Дуже сподіваюся, що його заарештують.

Відтак, звернувшись до мене, запитала:

— Чуєте, мосьє Андресі, ви ж ніби потоваришували з капітаном і нічого не знаєте?

Як би мені хотілося знати бодай щось, аби догодити міс Неллі! Вона була з тих дивовижних створінь, які всюди, де б не перебували, відразу опиняються в центрі уваги. Їхня врода у поєднанні з багатством засліплює. У них завжди є свій двір, шанувальники, прихильники.

Міс Неллі виросла в Парижі, у матері-француженки, а тепер їхала до батька, дукача Андердауна з Чикаго. Супроводжувала її одна з подруг, леді Джерланд.

Із самого початку я вирішив позалицятися до міс Неллі. Але познайомившись ближче, що під час подорожі відбувається швидко, був просто зачарований; коли її величезні чорні очі зустрічалися з моїми, я відчував надто вже сильне хвилювання, як на звичайне женихання. До речі, мої знаки уваги вона приймала прихильно. Сподобляла посмішкою дотепи і з цікавістю слухала анекдоти. Здавалося, легка симпатія правила за відповідь на ревне служіння, яке я всіляко демонстрував їй.

Мабуть, лише один суперник міг мене збентежити: це був привабливий, елегантний і стриманий юнак, мовчазній зосередженості якого вона, судячи з усього, віддавала перевагу над моїми паризькими манерами, розрахованими радше на зовнішній ефект.

Коли міс Неллі запитала мене, молодик теж перебував серед поклонників, які вилися коло неї. Ми сиділи на палубі, зручно розташувались у кріслах. По вчорашній грозі небо очистилося. Погода була чудовою.

— Нічого певного не знаю, мадемуазель, — відказав я, — але чому б нам самим не провести розслідування, як зробив би це старий Ганімар, особистий ворог Арсена Люпена?

— О! Чи не задалеко ви заганяєтеся?!

— Чому ж? Хіба це така важка справа?

— Дуже важка.

— Але ви забуваєте про дані, які ми маємо, щоб розв'язати проблему.

— Які дані?

— По-перше, мосьє Люпена звать мосьє Р.

— Підказка така собі...

— По-друге, він подорожує сам-один.

— Невже ця обставина про щось говорить?

— По-третє, він білявець.

— То й що?

— А те, що нам залишається тільки переглянути список пасажирів і викреслити по черзі тих, хто поза підозрою.

Список цей лежав у мене в кишені. Я дістав його і пробіг очима.

— Насамперед повинен зазначити, що на борту тільки тринадцять чоловіків з ініціалами, що вартують нашої уваги.

— Тільки тринадцять?

— У першому класі — так. Із цих тринадцяти панів Р. дев'ять, як ви можете переконатися, подорожують разом з дружинами, дітьми і прислугою. Залишається четверо самотніх пасажирів: маркіз де Кавердан...

— Секретар посольства, — перебила міс Неллі, — я його знаю.

— Майор Ровсон.

— Це мій дядько, — пояснив хтось.

— Мосьє Рівольта ...

— Тут... — вигукнув один із нас, італієць, обличчя якого потопало в бороді розкішного чорного кольору.

Міс Неллі розреготалася.

— Мосьє точно не білявець.

— Тоді, — продовжив я, — ми змушені зробити висновок, що винний стоїть останнім у списку.

— Тобто?

— Тобто це мосьє Розен. Хто-небудь знає, хто такий мосьє Розен?

Усі мовчали. Але міс Неллі, звернувшись до неговірного молодика, наполеглива увага якого до неї мене дратувала, запитала:

— Ну ж бо, мосьє Розен, чому ви не відповідаєте?

Очі всіх скочили на нього. Він був білявий.

Зізнаюся чесно, я відчув, як моє серце тьохнуло. Але збентежене мовчання, що нависло над нами, підказало мені, що й інші свідки цієї сцени відчували таке саме пригнічення. Між іншим, усе це видавалося абсурдним, бо врешті-решт ніщо в поведінці цього пана не викликало й тіні підозр.

— Чому не відповідаю? — виголосив він. — А саме тому, що, зіставивши своє ім'я, образ самотнього мандрівника і колір волосся, я вже провів аналогію й дійшов того ж висновку. Вважаю, мене слід заарештувати.

Промовляючи ці слова, він дивно змінився з лиця. Його вузькі губи, дві непохитні лінії, звузилися ще більше та зблідли. Очі прорізали червоні прожилки.

Зрозуміло, він жартував. Однак його обличчя, поза справили на нас велике враження. Міс Неллі простодушно запитала:

— Але ж у вас нема рани?

— Справді, — мовив той, — рани бракує.

Нервовим жестом він загорнув манжет і оголив руку. І тут же мене пройняла думка. Очі мої зустрілися з очима міс Неллі; він показав ліву руку.

Присягаюся вам, я вже збирався зовсім виразно висловитися з цього приводу, як раптом інша подія відвернула нашу увагу. Захекавшись, прибігла леді Джерланд, подруга міс Неллі.

Вона виглядала приголомшеною. Ми збилися в купу навколо неї, але тільки пересиливши емоції, дівчина промовила:

— Мої коштовності, перли!.. Все пропало!..

Ні, як ми дізналися згодом, узяли не все, і найцікавіше — брали вибірково!

Діамантову зірку, кулон із рубіновим кабошоном¹; з розбитих кольє і браслетів чиясь рука повиймала самоцвіти, але не найбільші, а найвишуканіші, дорогі, тобто саме ті, що за максимальної вартості були найменші за розміром. Оправи лежали тут-таки, на столі. Я побачив — усі ми побачили — ці оправи, що втратили дорогоцінний вміст і стали схожими на квіти з обірваними красивими пелюстками, що досі виблискували й мінилися.

І щоби проробити всю цю операцію в той час, коли леді Джерланд пила чай, себто серед білого дня, потрібно було лишень зламати двері каюти в людному коридорі, знайти мішечок, завбачливо захований у капелюшне пудло, розв'язати його і вибрати те, що треба!

Усі ми ахнули в один голос. А коли про крадіжку стало відомо іншим пасажиром, склалася єдина думка: це — Арсен Люпен. І справді,

¹ Основний різновид гладкої огранки.

то були його хитрі, таємничі, немислимі манери... і разом з тим логічний почерк: якби він узяв усі коштовності, то вийшла б чимала купка, яку легко знайти, але от заховати розрізнені одробинки: перли, смарагди, сапфіри, — куди простіше!

За обідом сталося таке: праворуч та ліворуч від Розена спорожніли два місця. А ввечері стало відомо, що його викликав капітан.

Арешт його нікого не здивував і приніс справжнє полегшення. Нарешті можна було зітхнути. Того вечора ми трохи розважались. Танцювали. Міс Неллі веселилася надто бурхливо, і це переконало мене в тому, що, хоча знаки уваги з боку Розена були їй раніше приємні, тепер вона про нього майже не згадувала. Дівоча грація остаточно зачарувала мене. Опівнічної доби, при яасному світлі місяця, я запевняв її у своїй відданості з хвилюванням, яке, судячи з усього, не було їй байдуже.

Але наступного дня, на превеликий подив, виявилось, що звинувачення, висунуті проти Розена, були недостатні, тому його звільнили.

Розен, син великого комерсанта з Бордо, подав документи: вони були в найкращому порядку. Крім того, на руках його не знайшли ані сліду від ран.

— Документи! Свідоцтва про народження! — вигукували противники Розена. — В Арсена Люпена їх стільки, скільки душа ваша забажає! Що ж до рани, її у нього просто не було ... або він зумів звести сліди!

Їм заперечували: мовляв, Розен у момент крадіжки — це було підтверджено — гуляв палубою. На що вони відповіли:

— Коли людина типу Арсена Люпена вчиняє крадіжку, хіба їй конче бути при цьому...

Адже якщо відкинути всі інші докази, був один пункт, який навіть найзатятіші скептики не могли спростувати. Хто, крім Розена, подорожував поодинці, мав біляве волосся і прізвище його починалося на літеру «Р»? То на кого ж вказувала телеграма, якщо не на Розена?

І коли за кілька хвилин до сніданку Розен хоробро кинувся до нашої групи, міс Неллі та леді Джерланд підвелися й пішли геть.

Вони добряче злякалися.

За годину обслушний персонал, матроси, пасажери всіх класів уже читали й передавали одне одному рукописний документ: мосьє Луї Розен обіцяв десять тисяч франків тому, хто викриє Арсена Люпена або виявить викрадача коштовностей.

«І якщо ніхто не допоможе мені й не виступить проти цього бандита, — заявив Розен капітану, — я сам з ним розберуся».

Розен проти Арсена Люпена, або, як пожартував хтось, Арсен Люпен проти самого себе — така сутичка не без інтересу!

Тривала вона два дні.

Усі бачили, як Розен кидається на всі боки, підходить до обслужного персоналу, розпитує, нишпорить. А вночі бродить по палубі чорною тінню.

Капітан і собі розгорнув бурхливу діяльність. «Прованс» оглянули зі споду до труб, обнишпорили всі кутки. Обшукали геть усі каюти під цілком розумним приводом, що крадені речі напевно заховані де завгодно, але не в каюті злочинця.

— Урешті-решт що-небудь та знайдуть, еге ж? — питала мене міс Неллі. — Яким би чаклуном не був цей Люпен, йому не вдасться зробити діаманти і перли невидимими.

— Ну звичайно, — відказав я, — в такому разі нам би слід було зазирнути за підбивки наших капелюхів, піджаків, оглянути все, що на нас одягнуто.

І, показавши на мій «Кодак», яким я без кінця фотографував її в найрізноманітніших позах, докинув:

— Навіть в апараті завбільшки як цей стачило б місця для всіх самоцвітів леді Джерланд, згодні? Досить удавати, що знімаєш, і рибка в сітці.

— Однак я чула, що не буває злодіїв, які б не залишали жодних слідів.

— Є такий один: Арсен Люпен.

— Та невже?

— Таки-так. Лише він продумує не тільки майбутню крадіжку, а й усі обставини, які можуть його виказати.

— Спершу ви вірили в успіх більше...

— Але ж тепер я бачив його в роботі.

— І що ж буде, по-вашому?

— По-моєму, ми зводимо час.

І справді, жодних результатів пошуки не дали, а якщо і дали, то до загальних зусиль отриманий результат — хтось потягнув капітанів годинник — стосунку не мав.

Розлючений капітан подвоїв завзяття, ще пильніше почав приглядати за Розеном і кілька разів викликав його на розмови. Наступного

дня — іронія долі — годинник знайшовся серед накладних комірців його старшого помічника.

Історія з годинником була схожа на фокус і явно виказувала жартівливі вибрики Арсена Люпена, грабіжника, звичайно, але грабіжника, який діяв на підставі любові до мистецтва. Безперечно, крадучи, він ішов за своїм смаком і натурою, але часом робив це й задля розваги. Складалося враження, що цей пан бавиться, навч дивлячись п'єсу, яку сам поставив, і, стоячи за кулісами, регоче на все горло, насолоджуючись дотепами та мізансценою, котрі сам-таки придумав.

Безумовно, він був артистом у своєму жанрі, тож я, дивлячись на похмурого і непохитного Розена, думаючи про ту подвійну роль, яку, без сумніву, грав цей чудасійник, не міг говорити про нього без певного захоплення.

Однак позавчора вночі вахтовий офіцер почув, як хтось стогне в найтемнішому кутку палуби. Він підійшов. Перед ним лежав чоловік; голова його була замотана товстим сірим шарфом, зап'ястя зв'язані тонкою мотузкою.

Бідолаху розв'язали. Підняли, допомогли.

І з'ясувалося, що цей чоловік — Розен.

Авжеж, Розен, на якого напали під час однієї з його нічних експедицій, звалили з ніг і облупили. На візці, приштрикнутий шпилькою до його вбрання, було написано:

«Арсен Люпен із вдячністю приймає десять тисяч франків від мосьє Розена».

Насправді у вкраденому гаманці лежали не десять, а двадцять купюр по тисячі франків.

Само собою, бідолаху звинуватили в тому, що він симулював цей напад, себто напав сам на себе. Але, крім того, що самому так зв'язати себе неможливо, прикметним було інше: рука на картці геть не схожа на руку Розена, ба більше, дуже нагадує — просто не відрізниш — руку Арсена Люпена, відтворену в знайденій на борту старій газеті.

Отже, Розен більше не був Арсеном Люпенем. Розен знову став Розеном, сином негоціанта з Бордо! А присутність Арсена Люпена підтвердилася вчергове, та ще у такий жахливий спосіб!

Почалася паніка. Пасажири вже не наважувалися залишатися по одному в каюті й тим більше — гуляти в занадто безлюдних місцях.